

ต้นสมุนไพรร ไพลดำ

ด้านชีววิทยา

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Zingiber ottensii* Valetton

ชื่อวงศ์ : ZINGIBERACEAE

ชื่ออื่น : (อ่านว่า พะ-ไล)

ลักษณะของไพล

๑. ต้นไพลดำ

ไม้ล้มลุก ลำต้นใต้ดิน สูงได้ถึง ๕ เมตร มีเหง้าอยู่ใต้ดิน มีอายุหลายปี เนื้อในเป็นสีม่วง หรือสีม่วงอมน้ำตาล มีกลิ่นฉุนร้อนคล้ายไพล

๒. ไพลดำ

ไพลดำ เป็นใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ แผ่นใบหนา รูปขอบขนาน ปลายใบเรียว โคนใบมน ขอบใบเรียบ กว้าง ๖-๘ เซนติเมตร ยาว ๒๖-๓๐ เซนติเมตร เส้นกลางใบเป็นร่องสีเขียวอ่อน ด้านล่างและเส้นกลางใบมีขน ก้านใบเป็นกาบหุ้มลำต้น มีสีม่วงคล้ำ กาบใบซ้อนกันแน่น ไม่มีขนหรือมีประปราย ลิ้นใบยาวที่ปลายกาบใบ รูปไข่ ปลายมน

๓. ดอกไฟล

ดอก ออกเป็นช่อ จากโคนต้นแทงออกมาจากเหง้าใต้ดิน ก้านช่อดอกยาวประมาณ ๑๔ เซนติเมตร ช่อดอกยาวประมาณ ๙ เซนติเมตร ช่อดอกเป็นรูปทรงกระบอกถึงเกือบกลม กลีบดอกโคนเชื่อมติดกัน สีเหลืองอ่อน มีประสีม่วงแดงอ่อนๆ กลีบดอกมี ๕ กลีบบาง โคนดอกเชื่อมติดกัน มีใบประดับสีเขียวปนแดงวางเรียงซ้อนกันเป็นชั้นๆ อย่างเป็นระเบียบคล้ายเกล็ดปลา ใบประดับเมื่อยังอ่อนมีสีแดงอมเขียวแล้วเปลี่ยนเป็นสีชมพูหรือแดงเข้ม กลีบเลี้ยง เชื่อมติดกันเป็นหลอดสีใส เกสรเพศผู้ ส่วนที่เป็นกลีบ มี ๓ หยัก หยักข้างมี ๒ หยักสั้น รูปไข่ ปลายมน สีเหลืองอ่อน หยักกลางหรือกลีบปากใหญ่ รูปกลมแกมขอบขนานปลายแยก ๒ หยักสั้น พื้นสีเหลืองแกมน้ำตาลอ่อน ประสีน้ำตาลแดงแกมชมพูอ่อน เกสรเพศผู้ปลายเป็นจงอยู่ยาวโค้ง สีเหลืองส้ม เกสรเพศเมีย ก้านเกสรยาว สีขาว ยอดเกสรรูปคล้ายกรวย สีขาว รอบๆ ปากมีขน รังไข่สีขาว

๔. เหง้าหรือผล

เหง้าหรือผล เป็นผลแห้งแตกได้ รูปทรงกระบอก สีแดง มีถิ่นกำเนิดแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบตามป่าเขตร้อนชื้น ออกดอกราวเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม ติดผลราวเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน ไพลดำนี้มีความเชื่อว่าเป็นว่านทางคงกระพันชาตรี

ด้านกายภาพ

ลักษณะทางกายภาพและเคมีที่ดีของไพลดำ ลำต้นมีสีน้ำตาลอมม่วง ออกดอกเป็นช่อจากโคนต้นแทงขึ้นมาจากเหง้าใต้ดิน ผิวเหง้าเป็นมัน ไพลดำที่มีอายุ ๑ ปี หัวข้างในไม่เป็นสีดำ แต่ถ้าที่มีอายุมากกว่า ๓ ปีขึ้นไป เนื้อภายในเหง้าจะเป็นสีม่วงอมน้ำตาล

ด้านโภชนาการ

๑. ใช้ทำรับประทานเป็นยารักษาโรค
๒. ใช้ทำเป็นยาแผนโบราณและยาแผนไทย

ด้านสรรพคุณ :

ตำรายาไทย เหง้า ฝนทาแก้เคล็ดขัดยอก ฟกบวม แก้เหน็บชา แก้เมื่อยขบ สมานแผล ขับประจำเดือน แก้บิด สมานลำไส้ **น้ำมันจากเหง้า** ทาถูนิ้วเท้า แก้เหน็บชา แก้เส้นสายตามร่างกายตึง แก้เมื่อยขบ **เหง้าสด** ตำคั้นเอาน้ำผสมกับเกลือสะอาด ๑ ช้อนโต๊ะ กินเป็นยาระบายอ่อนๆ แก้บิด ขับลม ขับประจำเดือนสตรี สมานลำไส้ **เหง้าสด** ต้มกับน้ำใส่เกลือเล็กน้อย ดื่มน้ำก่อนอาหารเช้า-เย็น ใช้รักษาโรคกระเพาะอาหารและลำไส้ หรือนำมาบดเป็นผง ผสมกับน้ำผึ้งแล้วปั้นเป็นยาลูกกลอน เก็บไว้รับประทานเช้า-เย็น วันละ ๒-๓ เม็ด เป็นยาช่วยเจริญอาหาร บำรุงกำลัง เป็นยาอายุวัฒนะ แก้ธาตุพิการ ใ้ **ใบ** รสขื่นเอียน แก้ครั่นเนื้อครั่นตัว แก้ปวดเมื่อย **ดอก** รสขื่น แก้ไข้ใน กระจายเลือดที่เป็นก้อนลิ่ม ราก รสขื่นเอียน แก้เลือดกำเดาออกทางปากทางจมูก แก้อาเจียนเป็นเลือด